

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

IV. ÅRG.

STOCKHOLM, 1 JANUARI 1915.

Nr 1.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.

Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.

Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1915 1 krona. Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr.

75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Annonspris: 10 öre efter texten, 12 öre före texten per millimeterhöjd, större annonser och årsannonser rabatt.

Annonsavdeln.: Rikstel. 456. Allm. tel. 456.

9 f. m.—7 e. m.

Den sak för vilken vi kämpa, kvinnornas frigörelse från urgammal fördom och orättvisa, är långt större än någon av de tvistefrågor, som ligga till grund för det nu pågående kriget. Vår sak kommer att gripa in i själva grundvalarna för mänsklighetens utveckling under århundraden framåt. Den får icke lämnas ur sikte under det närvarande ögonblickets allt uppslukande omsorger.

Carrie Chapman Catt.

Nyårsklockornas bud.

"Det kvinnligt veka i människosinn skall frälsa världen och ringa in förbrödningens framtidsrike."

1915 ingår med fasa och skräck över världen. Nuets svarta spöke kastar sin skugga över oss alla och isar till och med dem, som ha den individuella lyckan och trevnaden att sätta som skydd mellan sig själva och den yttre, alltför påträngande verkligheten. Verop och förtvivlan, håglöshet och sorg utlöstes av sylvesterklockornas dån. För dem som känna och dem som tänka återstår endast ett förtvivlans rop, som förklingar i rymden.

Detta är den moderna mänsklighetens ödestimma, besegrad i blod och tårar. Nu rasa alla civilisationens oomkullkastliga byggnader, nu svikas alla dess säkraste förhoppningar, nu skövas det centralaste i allt, som varit den civiliserade mänsklighetens gemensamma egendom.

Men nu, systrar, är vår tid kommen!

Det är detta sylvesterklockor haft att förkunna oss, och det är detta bud vi önska att under det kommande året ständigt kunna föra vidare och upprepa för eder, på det att ingen av oss må förtvivla, och vi alla gemensamt söka om än i aldrig så ringa mån bidra att föra fram det ljuvliga budskapet, som ännu är vår hemlighet, emedan den manliga världen icke förstår att dela den med oss.

Aldrig har väl för de utomstående vår sak syntts mera skrinlagd, mera glömd och mera undanträngd än nu, aldrig ha väl heller vi själva haft våra strävanden så intensivt riktade åt andra håll för att hjälpa och lindra i de nya konflikter, som varje dag medför och nyskapar.

Och icke desto mindre veta vi, ofelbart och säkert, att vår stund nalkas,

som strålen av det eviga ljuset genom öknerna, bakom kanonrök och blod, bortom förtvivlan och nöd. Ännu veta vi ju intet om när den kan nå fram och bryta sig igenom, vi veta endast att den är där, och att den i sin tid, om icke alltför länge, med sin värmande klarhet skall hela och lisa en sargad värld.

Det är icke förmätet av oss att tro, att vi kunna giva räddning åt världen, åt dess mångtusentåriga civilisation, vid vilkens tillblivelse vi själva spelat en så undanskymd och kanske även så obetydlig roll.

Det är, som nu gått, har bäst visat hur vacklande den manliga civilisationens lysande byggnad varit, hur svag dess gamla förnämliga glans. Ha icke männen i årtusenden givit sitt bästa för mänsklighetens frälsning, och ha de, trots detta, icke nu fört oss alla in i en återvändsgränd, där huvudparten av deras verk står i fara att förgås? Nu är det vår tur!

Nu äro vi de unga, vi, kvinnorna! Det enda botemedlet, den enda krafteff, som icke blivit tagen i anspråk helt ut, om än ofta hårt prövad. Vi tro att det nu blir vår tur att få säga det förlösande ordet, att göra vår stora insats, att skänka samhället vad året 1914 bäst visat att det ännu saknar, den makt som endast vi besitta, och i kraft av vilken vi äro männens likvärda och kamrater.

Vi, rösträttssystrar i alla länder, ha icke rättighet att förtvivla, icke lov att låta oss förkväva i den våg av smärta som nu sköljer över världen. I detta namnlösa elände, som överallt och åt alla håll förmörkar framtiden, äro vi de enda som ha rättighet att hoppas och skyldighet att aldrig ett ögonblick svika vårt hopp. Vi veta, att vad som nu sker omkring oss är det slutgiltiga och definitiva beviset för sanningen av

vår trossats om kvinnan som en nödvändig medlem av statskroppen, och att i vårt framtidshopp om ett dragligt liv för våra döttrar ligger också framtiden för den värld som nu under kanondunder och karteschdån hotar att falla sönder.

Därför skall 1915 mera än något föregående år bliva ett arbetets och hoppets år för rösträttskvinnorna, och därför skola våra leder komma att svälla ut som aldrig förut. Vi äro nu de enda som med full tillförsikt kunna peka på framtiden och påvisa ett medel, det enda, som icke blivit försökt: kvinnornas fulla medborgarrätt.

Nyvalda kvinnliga stadsfullmäktige

I *Arvika*: kontorschefen fröken Alida Indebetou (de moderata) och bankbokhållaren fröken Elsa Nordström (de frisinnade).

I *Eskilstuna*: fru Albertina Nyström (de frisinnade).

I *Filipstad*: bankkamreraren fröken Carin Schröder (högern).

I *Gävle* I:a krets: folkskollärarinnan fröken Elsa Bengtsson (de frisinnade) och folkskollärarinnan fröken Anna Sundbom (högern).

I *Mariestad*: fru Andriette Florén (de frisinnade).

I *Strängnäs*: fröken Ninni Hultdt (de frisinnade) och fröken Eva Sack (de moderata).

I *Söderhamn*: fröken Augusta Österlund (högern).

Kvinnor i kommunalförvaltningen.

I *Köping* ha stadsfullmäktige vid förrättat val antagit följande kvinnor till ledamöter:

I *fattigvårdsstyrelsen*: fröken Amelie Salén.

I *folkskolestyrelsen*: fru Emelie Johansson.

I *nykterhetsnämnden*: fru Alma Enström och fröken Anna Olsson.

I *Mariestad* ha stadsfullmäktige omvalt: I *folkskolestyrelsen*: fru Andriette Florén.

Då Svenska akademiens portar öppnades.

Den 20 december blev, åtminstone för de kvinnor som då voro närvarande vid Svenska akademiens årsfest, en minneshögtid av oförgätligt värde. Det var nämligen den dag, då en kvinna för första gången hälsades som medlem av de adertons vitttra areopag.

Under en stämning, som gränsade till andakt, väntade man på det ögonblick, som inte bara skulle innebära en gärd åt snillet, utan även vittna om att man frångått den gamla uppfattningen att vissa områden inom vetenskap och konst äro mannen ensam förbehållna.

En lämpligare plats för en minnas högtid än Börssalen kan knappast tänkas. Redan när man passerade Storkyrkan, från vars gotiska fönster knippen av ljus strömmade ut över det mörka Trångsund, greps man av den medeltidsstämning, som gör sig så starkt förnimbar i staden mellan broarna, och från decembermörkret och det strilande regnet, steg man så direkt in i Börssalens gustavianska prakt.

Gärna hade man dock velat stämma detta hav av ljus i en mildare tonart. De gula vaxljusen i sina silverstakar skulle skänkt ökad stämning åt denna högtidsstund, och de skulle brunnit dämpat och stilla, medan Selma Lagerlöf berättade sin saga, så som endast hon förmår berätta.

En andaktsfull tystnad rådde, när den frejdade författarinnan trädde in vid Karlfeldts arm. Två av de yppersta inom svensk diktning.

Och alla de kvinnor som närvaro, nog måste de känt något särskilt i detta ögonblick, glädje över att hon var deras — detta nu alldeles särskilt vad rösträttskvinnor beträffar — och att återskenet av hennes diktning faller som en mild guldglans över hela kvinnosläktet. Så började hon tala, först lågmält, men starkare allteftersom sagan tog hennes själ fången. Ty det måste ju bli saga av det Selma Lagerlöf berättar, och vi lyssna såsom barn.

Har man personligen haft en minimal kännedom om den blomsterskald, vars minne hon gjorde sig till tolk för, så kommer han dock från denna stund att för var och en som hörde Selma Lagerlöf stå som en helgjuten personlighet, vars karaktär och diktning i förening gjorde honom till den han var. Ty hon förmår att med några enkla bilder trollo fram just det innersta och mest väsentliga i människonaturen, kanske just därför att hon, som K. A. Melin också betonade i sitt hälsningstal, i så hög grad äger skådans gäva och även förmågan att meddela den åt andra.

Minnesteckningen över Gellerstedt blev en pärla bland de många sagor Selma Lagerlöf skänkt oss, sena tiders barn. Vi se honom som pojke i den röda timmergården på näset, vi följa

Glöm ej att i tid förnya prenumerationen å
RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

**LAGERSONS
SKOMAGASIN**

Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

S. A. Fries.

In memoriam.

Den 14 december bortrycktes i sin fulla mankraft en av den svenska kyrkans främsta märkesmän, kyrkoherden i Oscars församling i Stockholm, teol. d:r Samuel Fries. Redan vid unga år ägnade sig d:r Fries med mycken iver åt den modärna bibelforskningen och utförde på detta område ett betydande arbete, som på grund av hans gedigna kunskaper och teologiska bildning kan betraktas som epokgörande. D:r Fries krävde också kyrkans ombildning på starkare demokratisk basis, och såväl hans teologiska ståndpunkt som hans vetenskapliga produktion har givit anledning till häftiga strider.

Den andliga vidsynthet och det sociala intresse som var så utmärkande för d:r Fries gjorde honom även till en varm anhängare av kvinnorösträttsidén. Som de flesta torde erinra sig var han en av talarna på det Saltsjöbadsmöte, som under rösträttskongressen 1911 anordnades, och höll då en längre betraktelse över kvinnorörelsens utveckling från matriarkatet fram till våra dagars rösträttskamp. "Striden för politisk rösträtt", yttrade han bland annat, "är kvinnans sista strid ur matriarkatets förbannelse, motståndet mot den är den sista reminiscensen av den ursprungliga, barbariska samhällsformen. Kunde icke kvinnan råda och hjälpa mannen i det allmänna, borde hon icke ha rösträtt, men likavisst som ett hem icke är fullständigt utan en god och bildad kvinna, lika litet är samhället hjälpt utan henne."

D:r Fries jordfästes i Oscarskyrkan söndagen den 20 dec. under en storartad tillslutning av vänner, lärjungar och församlingsbor samt representanter för alla de kommunala korporationer, som han i livstiden ägnat så mycket arbete och intresse. Ärkebiskopen höll ett gripande minnestal över den döde, och gravsättningen ägde rum på Nya kyrkogården.

honom i den värld, där musicerande och fladdrande småfåglar omgävo honom, och vi förnimma den skärhet, den fina doft som vilade över hans ungdomskärlek. Och när han i sin mannaålder återvänder till Sommatorpet från en utländsk resa, nedstämnd över att i en världsstad ha gått miste om vårens underbara uppvaknande i täppan, då blir man inte ens förvånad över att våren just det året kommit senare än vanligt till nordén. Mollackordet måste lösas upp i dur. Det kan inte vara annorlunda, när det är Selma Lagerlöf som berättar.

Fint och känsligt, med öm och varsam hand återgav hon det originella i skaldens personlighet, och vi se honom slutligen som åldring, där han sitter under den stora, vita rosenbusken, omgiven av alla skogens och täppans bevingade sångare och fladdrande fjärlilar.

Men sagan är kort som allt vackert och stämningfullt i livet. Nu äro ljusen släckta, Stortorget vilar tomt och mörkt, och människorna, som under ett par korta timmar sammanförts, äro åter skingrade till sina tusen omsorger och bestyr. Men i vart sinne är tånt en låga, som har kraft att lysa och värma under långa och mörka vinterkvällar. Och måtte hon, som tånt dessa lågor med sitt snilles och sitt hjärtas eld, förnimma något av den tacksamhet som i denna stund frambäres till henne från så många av hennes svenska systrar.

Gurli Hertzman-Ericson.

Äkta makar!

Försumma icke inbördes testament! Uppsättes för Kr. 5.- Råd och upplysningar Kr. 2.- Å
JOH. J:SON CARLOS ADVOKATBYRÅ
Ad. Fredr. Kyrkogata 15. Telefoner. Exam. jurister.

Ur bokmarknaden.

LYDIA WAHLSTRÖM: *Gustavianska studier*. Historiska utkast från tiden 1772—1809. Norstedt & Söners förlag. 320 sid. Pris kr. 4:50.

En synnerligt tilltalande volym, prydd av flera helsidesporträtt, sammanfattar en serie historiska uppsatser, som röra sig inom det i undertiteln angivna tidsskedet. Till huvudsakliga delar vilande på otryckt källmaterial ha de förstahandsforskningens värde och intresse.

Till behandlingssätt så väl som till placering står uppsatsen: "Kvinnorna i Gustaf III:s politik" emellan den i spetsen ställda: "Om och av hertiginnan Charlotte", som är mera resonerande hållen, med bredare utrymme för personkaraktäristik och framför allt citat, och de följande rent historiska uppsatserna.

Till behandlingssätt så väl som till placering står uppsatsen: "Kvinnorna i Gustaf III:s politik" emellan den i spetsen ställda: "Om och av hertiginnan Charlotte", som är mera resonerande hållen, med bredare utrymme för personkaraktäristik och framför allt citat, och de följande rent historiska uppsatserna.

Författarinnan ger en sympatisk karaktäristik av Hedvig Elisabeth Charlottas personlighet. Vad man genom citat direkt får se är "den lilla prinsessan" som helt ung, sådan hon ter sig i sitt vänskapssvärmeri för Sophie Piper, född von Fersen. Det i boken återgivna, tidiga porträttet av Roslin visar, enligt förf:s träffande karaktäristik, hos hertiginnan "en omisskännlig tjuvpojksaktighet, som tar sig dräpligen putsfull ut mot den stela hårklädseln och den granna brokadklänningen". I breven till Sophie får man se en annan sida hos henne, de ömma känslornas. Både roande och intresseväckande är inblicken i detta vänskapförhållande, varav man dock här endast lär känna dess tidigaste skede. Den, vars "största nöje" efter samtidas vittnesbörd var "att skämta och hitta på galenskap", lät sig i sin egenskap av upptågslysten backfisch inte bekomma av att hon också var hertiginna, och samma ungdomlighet, märkvärdigt oberörd av det föga lyckliga, tidiga giftermålet, framträder i vänskapskorrespondensen från den känslolösa sidan.

I vänskapen för Sophie Piper fann hertiginnan Charlotte utrymme för sin känsla, i *dagboken* för sin aktivitet. Utan Sophie, utan dagboken skulle hon andats för trångt i ett disharmoniskt familjeliv och rolöst hovliv. Vänskapen och dagboken hålla samman hennes liv, ge det vikt för henne själv — och, kan det tilläggas, intresse för eftervärlden.

"Kärleken är kvinnans hela liv", har den ännu inte detroniserade psykologiska visdomen förkunnat, och vad se vi däremot gång på gång i memoarer och brev från tiden före "kvinnofrågans" tillvaro? Att kärleken till mannen haft en mycket oansenlig plats i de icke mycket begåvade, icke undantagsmässigt personlighetsutvecklade kvinnornas liv, deras, som hållit sig inom den uppdragna marginalen. De tidiga konvensäktenskapen kunde utfalla mer eller mindre lyckligt, men någon starkare passion ingav sällan den äkta mannen, möjligen den gifta kvinnans älskare. Pliktrogna kvinnor levde sitt liv och stretade igenom sitt äktenskap utan att någonsin ha erfart mer än ett minimum av den känsla, som "utgör kvinnans hela liv". De inrättade sin tillvaro den förutan. Prinsessan Charlotte var en av dessa, i avseende på personlig lycka så anspråkslösa kvinnor, visar den egendommiga blandning av vardagsstoicism och lättlythet, som man brukar finna hos denna typ.

Författarinnan av boken i fråga har låtit det psykologiskt intressanta i vänskapförhållandet komma väl till sin rätt, utan särdeles mycken kommenterande "utläggning" just av detta. Man skulle dock i denna uppsats velat få mera av materialet omedelbart, utan referatets förkortning. På det sättet, och som en bok för sig själv, hade den "gjort sig" ännu bättre än nu, då hänsyn till omfånget och proportionen till de följande uppsatserna inverkat. Som det är, verka dessa mera vetenskapliga uppsatser nästan mera fängslande än den första och mest "populära". Författarinnan berättar både raskt och redigt, drar fram tillräckligt många konkreta smådrag för att ej bli torr, och hennes eget intresse meddelar sig till läsaren: historikerns solida intresse för fakta som sådana, utan sensationell bengalisk belysning. Fakta äro för övrigt här på mer än en punkt sensationella nog. Hur nära politik och intriger stå varandra, därav får man i dessa uppsatser, med ämnen ur det slutande 1700-talets och det börjande 1800-talets historia, ett starkt intryck, men förevisaren av intrigspelet är en politiskt intresserad historiker, ej en skvallerintresserad dilettantkrönikör.

Hilma Borelius.

ELIN WÄGNER: *Mannen och körsbären*. Albert Bonniers förlag. Pris kr. 3:75. 229 sid.

Elin Wägner har till julen samlat ihop jämt ett dussin större och mindre småsaker till en bok i raffinerat och lockande omslag av Einar Nerman. Flera av de tolv utkasterna spegla på ett intagande sätt sin författarinnans temperament, känsligt ömt och darrande, glittrande i silvergrått, sorgbundet mitt i den mest spydigt iakttagande lustighet! Som vanligt är det kvinnornas öden, som främst intressera Elin Wägner — många både skarpt och mjukt fångade kvinnliga ansikten blicka mot läsaren här, såväl som i författarinnans föregående böcker.

Mannen syns inte så mycket till: han förekommer mest mellan raderna såsom det oundvikliga öde, vilket låter ljus eller skugga fara över det kvinnliga själslandskapet. Ett litet äreminne har han som species i alla fall fått i "Glöggen" — *Han dimper minsann från sin istindrare piedestal av hög och oåtkomlig livsfilosofi för mindre ting än utspild glögg och ödelagda antikviteter!* Den blanka självbelåtenhet, med vilken han spritsar fram sin svada i sköna snirklar inför den lilla häpna kvinnan — hon, som i ödmjuk enkelhet blöder i hjärtat av sorgens stadigt intryckta tagg — är så oemotståndligt komiskt kopierad, att en manlig läsare av det åsyftade slaget borde bliva riktigt snarstucken och sårad. I den episod, som givit volymen namn — "Mannen med körsbären" — har en man fått på sin lott att prisa den trogna kärleken som den "lust som aldrig dör". Han talar med mycken bravur det främmande tungomålet, men han verkar inte övertygande, utan förefaller att vara ute med en för tillfället apterad limstieka.

"Påskan på Sjöboda" — fyra purunga ungdomars samvaro under några gråkalla och bidande förårsdagar — har en egen rörande ton. En vit ljusring dallrar över den dödsdomda flickan med värnarnet Verna, som i stilla extas söker gripa ännu något av det flyende livet genom att ordna och in-

47
Västerlånggatan
(f. d. Barnängens lokal).
ASTRID SÖDERQUIST
KAPPAFFÄR
1 Klass Damkrädderi.
Alltid väl sorterat lager i fördelaktiga prislägen.
Specialité:
J. A. WETTERGRENS FABRIKATER.

gripa i de dagar andra skola leva efter hennes egen död. Klenoden i samlingen är dock den lilla "Ålderdomens bänk", trots sina realistiska detaljer omvärd med en betagande clair-obscure av dröm och saga. De fyra gamla gummorna från asylen, "så nära alla gåtors förklaring", bjuda som stygga eller snälla féer sin levnadsvadorna galla eller honung åt en spörjande ungdom, som vill komma i besittning av "all denna erfarenhet, som snart skulle vila mellan ett par knäppta händer i en kista". Outsägligt gripande som en apoteos över otaliga kvinnoöden är den milda, vithåriga lilla frun, som mumlar de kära namnen på alla dem som glömt henne och prisar livet för vad det gav: många att älska. "Jag såg på de slitna ringarna på hennes slitna fingrar, hon hade arbetat och älskat, och nu satt hon på inrättning." "Kära lilla barn, sade hon, det är så roligt, så roligt, så länge de är små och behöver en."

Minst lyckade förefalla de båda rent feministiska nummer som avsluta boken. Den dramatiska "Magdalenas frestelse" (att strunta i kvinnosaken?) lämnar läsaren en smula villrådig. Problemet om kvinnan på familjeförsörjningsplatser — i och för sig kinkigt — är här måhända ytterligare komplicerat genom att den kvinnliga aspiranten har ett farligt och för ett manligt ämbetsverk högst olämpligt karlytycke. Man blir inte rätt klar på vare sig karlytyckets eller stadsnotariens eller hans svärföräldrars roll i denna befordringshistoria och spar också därför sin indignation. "De eniga miljonerna" slutligen är ett tvärsnitt i fem avdelningar genom 2—3 internationella rösträttskongresser, hopkopplade med världskrigsutbrottet. Den kaleidoskopiska växlingen av interiörer, situationer, personer och anföranden är återgiven med mycken klippsk säkerhet, men är det ändå Elin Wägner som skrivit detta? Hon som ägnat rörelsen så mycket ömt brinnande patos, har här sett kallt och oberört — ibland rent av med "skärvan i ögat" — som man kan se i stunder av trötthet och leda. Ännu har ingen skadat, att alliansen gjort haveri i krigsvågorna; tvärtom torde från dess kommandobrygga (i ett krigförande land) för tillfället givas lugna, myndiga och betryggande order. Mrs Catt känner ingen igen i den f. d. bara husliga, maktlystna änkefrun. Då har Malin — som Elin Wägner tycks ha förlänat sin egen gamla syn på tingen — sett mera rätt: "klubba och rosor, styrka och ljuvhet, det är ju hon."

Gerda Hellberg.

Bergman-Österbergiska samhällskurserna.

Den 22 nov. avslutades den kurs i samhällslära, som fröken Emma Aulin lett i Jönköpings län. Kursen, som på allt sätt varit lyckad och bra, har besökts av 3,185 personer. Omkring den 15 jan. börjar en ny kurs på sex veckor i Södermanlands län, ledd av fröken Walborg Bergström.

Var skall man få ett gott kaffe!

Nykterhetskafeet & Konditoriet

St Eriksgatan 50. Allm. Tel. 237 28.
Obs! Enskilda rum finnas för kon:itéer och sällskaper.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 429 Fredsuatan 3. Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten skändas gratis o. franco.

RING ANTON BRODÉNS JURIDISKA BYRÅ

Allm. Telefon 201 66

68 VÄSTERLÅNGGATAN 68, STOCKHOLM.

Rikstelefon 144 68.

Utför alla Juridiska o. PRIVAT-DETEKTIVA uppdrag diskret, fort och billigt.

Pensionsförsäkringslagen i tillämpning.

Av Anna Abergsson.

Mången gång hör man den frågan framställas om kvinnorna nu äro nöjda med pensionsförsäkringslagen, eftersom de aldeles slutat att agitera emot den. Men svaret på den frågan är helt enkelt det, att pensionsförsäkringslagen nu är antagen av riksdagen. Visserligen blevo kvinnornas intressen därvid icke på bästa sätt tillvaratagna, men sedan beslutet nu en gång är fattat, finnes intet skäl längre att försöka göra sin röst hörd. Dessa rader avse att belysa huruvida praktiken visar att kvinnorna hade rätt.

Ett huvudargument för fordran på lika pension för lika inbetalda avgifter, oavsett pensionstagaren är man eller kvinna, var, att i en *obligatorisk statsförsäkring* borde solidaritet de försäkrade emellan vara grundprincipen, enär anslutningen för att få ett fördelaktigt urval icke behövde regleras såsom i ett enskilt bolag. Kommitténs försäkringsexpert förklarade som alla minnas, att det var *försäkringstekniskt omöjligt* att ge kvinnor samma pension som män, eftersom de enligt statistiken leva längre och bli tidigare invalider. Samme man har i ett föredrag vid försäkringsföreningens sammanträde den 29 april pläderat för att till och med de enskilda bolagen skulle göra större solidaritet gällande mellan de livförsäkrade, som komma att gå ut i fält och dem som stanna hemma, dock icke full solidaritet. Hittills ha försäkringsbolagen uttagit särskild premie för dem som äro underkastade krigsrisk. "Huvudsumman av det hela", slutar direktör Palme, "är att forna tiders ängsliga iakttagande av en till sin grund oriktigt tolkad rättvisa mellan försäkringstagarna måste efterträdas av en klart fattad och brett tillämpad solidaritet." Och i motiveringen säger han att "solidaritetskänslan mellan folkets vapenföra och dess icke vapenföra element måste förstärkas; om de icke

vapenföra utöver sin erkänsla jämväl ekonomiskt få i någon mån visa sin solidaritet med försvararna, synes detta icke vara mer än naturligt. Särskilt i en tid, då en kraftig försvarsstämning går genom folket, bör detta förefalla varje sunt och fosterländskt tänkande person fullkomligt rättvist." Således är detta ej alls försäkringstekniskt omöjligt längre — ett glädjande framsteg. Med samma rätt talade vi för full solidaritet mellan svenska män och svenska kvinnor inom pensionsförsäkringen. Avsikten med försäkringen är att giva en lättare ålderdom åt dem, som ärligen strävat och arbetat ett helt liv, och som då arbetskraften sviker, böra kunna ha något annat än samhällets fattigvård att falla tillbaka på. Med samma ord kan man motivera, att de som få dö hastigt vid full arbetskraft, böra vara solidariska med dem som leva länge invalida, så att den årliga ransonen icke blir mindre därför att åren bli fler.

En annan av kvinnornas fordringar var, att gift hustru icke alltid skulle tillhöra lägsta avgiftsklassen och därmed komma i åtnjutande av lägsta pension, oberoende av mannens ekonomiska ställning. I Stockholms-Tidningen den 9 nov. frågar en prenumerant, om han verkligen skall behöva betala 8 kr. i pensionsavgift, då han i sin deklaration hade specificerat sin och sin hustrus inkomster och visat att ingen av dem förtjänade 499 kr. av de gemensamma inkomsterna — 820 kr. Hustrun, som var barnmorska, förtjänade kanske den större delen av dessa 820 kr., men det rätta svaret på frågan är dock, att genom hennes inkomster kommer han in i en högre avgiftsklass och får på ålderdomen tillgodoräkna sig en högre pension, men hade hennes inkomst varit stor eller liten, hade hon dock genom sitt äktenskap varit hänvisad till lägsta klass, ty det gemen-

samma boets hela taxerade belopp räknas såsom grund för mannens avgift. Mången ser klarare genom detta exempel hur oriktigt det är, att icke viss del av det gemensamma boet lägges till grund för mannens, viss del till grund för hustruns avgift — men saken borde vara lika klar, även om hon använder hela sin arbetskraft till arbete för det gemensamma boet inom hemmet. Praktiken har visat, att kvinnorna hade rätt, när de sade, att de beräkningar som lagts till grund för lagen voro missvisande, då de såsom verkliga invalider upptogs s. k. ekonomiskt invalida kvinnor, d. v. s. fattiga kvinnor. Kvinnornas säregna ekonomiska förhållanden äro orsaken till att de kunna förklaras för invalider och beviljas pension, utan att deras arbete därför behöver inskränkas, man endast förklarar deras arbete för värdelöst eller mycket litet värt.

Pensioner hava ju ännu ej utbetalts, men däremot understöd till dem, som eljes skulle varit berättigade till pensionstillägg, om pensionslagen varit i verksamhet.

Av dessa understödssökande äro de allra flesta kvinnor. Detta betyder att bland Sveriges invalider finns det flera *fattiga* bland kvinnorna än bland männen, det vill säga flera, vilkas arbetsförtjänst icke uppgår till 280 kr. än det finns män, vilkas arbetsförtjänst icke uppgår till 300 kr. Här spelar då den ekonomiska uppskattningen av det kvinnliga arbetet största rollen.

En man har genom sjukdom urständssatts att förtjäna mer än $\frac{1}{3}$ av det normala, han kan dock icke få understöd om hans normala arbetsförtjänst var 950 kr., ty $\frac{1}{3}$ av 950 är kr. 316:66. En kvinna har urständssatts att utföra mer än $\frac{1}{3}$ av sitt normala arbete, hon får dock understöd, ty man uppskattar hennes arbete ekonomiskt till intet, om det utföres för man, oförsörjda invalider, föräldrar eller minderåriga eller oförsörjda barn, och $\frac{1}{3}$ av intet kommer alltid att understiga 280 kr. Från flera pensionsnämnder har det för-

sports att hushållsarbete, utfört av en kvinna för andra än nyssnämnda anhöriga, uppskattas till ett värde av 50 kr. om året eller kr. 4:15 i månaden. Blir sådan kvinnas arbetskraft genom sjukdom nedsatt, blir hon ögonblickligen understödsberättigad, ty det är ej nödvändigt enligt lagen att vara *fullständigt* invalid, utan endast att arbetskraften är så nedsatt, att den ej kan vara tillräcklig för att bereda vad som oundgängligen erfordras för hans eller hennes uppehälle. Då en kvinna redan vid full arbetskraft ej kan anses genom arbete *förtjäna* sitt uppehälle, om hennes arbetskraft användes till hushållsarbete inom ett hem, är det klart att nedsättningen i hennes arbetsförmåga behöver vara obetydlig för att berättiga henne till understöd.

Allt beror av den ekonomiska uppskattningen av kvinnoarbetet.

Kungl. pensionsstyrelsen anser sig visserligen kunna förhindra att fattiga, som icke äro verkliga invalider, bliva delaktiga av pensionen. Pensionsstyrelsen fordrar, att det först och främst konstateras att den pensionsökande är verklig invalid. Men den som försökt att vid utredning av ett särskilt fall göra klart för sig, huruvida en pensionsökande är invalid eller icke, måste erkänna att detta är långt ifrån lätt. En benägenhet hos nämndledamöterna att finna det "synd om gumman, hon ser verkligen så dålig ut", är säkert rätt allmän. Huru mycket lättare är det icke att konstatera, när en man eller kvinna, som haft sitt arbete inom ett industriellt yrke, blivit genom sjukdom urständssatt att fortsätta detta arbete, än att bedöma när en inom hemmet arbetande kvinna skall börja anses arbetsförmögen.

En 55-årig änka har skött hushållet åt två barn, en dotter och en son, och dessutom tagit emot tvätt. Båda barnen gifva sig samtidigt, dottern upphör med sitt arbete för att sköta sin mans hem, modern behöves ej i någondera hemmet, men skall bo hos dottern. Hon skaffar sig läkarebetyg på att hon li-

Tre stämmor.

Av Kerstin Hård af Segerstad.

Det var på en av dessa rekreationsorter som ha något av sanatorium över sig och vid den årets tid, då hästhovarna just bredde ut sina magnifika bladskivor vid källsprånget i gran-skogen. Dagen var behaglig: ej solig, ej grå, med några stora, lugnt seglande moln. Och från loggjan på byggnadens framsida gavs en härlig vidblick över sjön med de blåande höjderna.

Ensam i en vilstol låg därute en medelålders ljuslätt dam, väl insvept i ulster och filtar, och såg från sin bok ut över sjön. Måhända hade hon legat där länge, då dörren till loggjan öppnades och någon trädde ut. Den ljusa i vilstolen vände litet på huvudet. — Jaså, det var hon. För det ansiktet och den förfina försynthet det representerade kände hon mycken sympati. Egendomligt att träffa henne här efter så många år. Hon var sig i alla fall ofantligt lik, så som hon skymtat, litet böjd, litet gråhårig kanske, bland professorsfamiljerna i den idylliska universitetsstaden för ett tiotal år sedan.

— Jag såg er ligga här, sade den nykomna. Och jag fick lust att språka en stund... Kanske jag stör?

— För all del! Visst inte.

— Var gång jag mött er därnere, har jag kommit att tänka på kvinnosak, och jag tyckte nu, att det kunde vara roligt att få säga er min mening.

— Och jag tycker det skall bli mycket roligt att få höra den. — Ni är med i rösträttsföreningen naturligtvis?

— Nej, det är jag inte. — Hon gick ett par steg framåt och ställde sig

mitt emot den andra. — Nu skall ni få höra... För mig är det viktiga det att kvinnan blir aktad som personlighet, att hon betraktas som människa, som en individ. Det finns ingenting som upprör mig mer än då hon avfärdas som släkte. Och det sker ofta nu för tiden och i den modärnaste litteraturen. Min ungdom inföll under åttiotalet. Då läste man, resonerade, bildade sig en mening. Man kände sig som individ. Och jag vill betraktas som människa.

— Vad ni där säger är fundamentalt. Och den kvinnotyp ni syftar på är förhatlig. Men männen göra allt för att utbreda tron på att detta är genomsnittskvinnan. Det ligger i mannens intresse att reducera kvinnan till, i bästa fall, en god husmoder. Det ingår, efter min mening, i hans taktik att trumfa in detta i folks hjärnor. Det verkar som ett slags trolldans på mindre vakna och beprövade individer.

— Det kan jag inte döma om. Men de som sprida de åsikterna göra mycket ont.

— Det är reaktionen. Jag fick första förnimmelsen av den en afton på vårvintern nittiosex, då jag hörde föredraget: "Missbrukad kvinnokraft". Syftet skulle ju vara ideellt. Men det var i alla fall begynnelsen till detta. — Det var så egendomligt att reaktionen skulle komma redan då, innan kvinnorna ens fått börja, fått gripa fatt, fått andas...

— Det föredraget tog mig aldrig så hårt.

— Men det var ju, som sagt, början till allt vad sedan har kommit. Och jag hade något slags dunkel förkänsla av det. Jag var ung på den tiden. Jag trodde fullt och fast, att då kvinnorna hade gjort sig kompetenta, skulle

som ett korollarium av deras studier, deras arbete, följa, att alla banor öppnades för dem lika väl som för männen. Det var för mig en helt enkel och naturlig sak, så klar som solen.

— Jag för min del har aldrig eftersträvat makt.

— Här är inte fråga om makt, utan om den enklaste rättvisa. Om just individens rätt till utveckling. Aldrig under min barndom, aldrig under min ungdom föll det mig in att någon intellektuell skillnad fanns mellan man och kvinna; och den finns inte heller mellan genomsnittsmänniskorna. Det har erfarenheten lärt mig. *Den finns helt enkelt inte.* Men man låtsas som om den funnes och söker framtinga den med konstlade medel. Vad genierna beträffar, så blir det en annan sak. Men geni behövs inte för de arbeten jag åsyftar. Ingenting annat är nödvändigt än de allmäntmänniska intellektuella egenskaper jag funnit mycket jämnt fördelade mellan man och kvinna.

— Ni hyser således den åsikten att alla banor skola öppnas för kvinnan och att lönen bör vara densamma för man och kvinna?

— Naturligtvis. Ätminstone densamma för ogift man och ogift kvinna. Ingenting förvänar mig mer än att någon kvinna kan ha en annan åsikt. Men det synes vara långt hädan och dit. Och vad männen beträffar börja "maktfaktorer" och "statsintressen" att spela in. D. v. s. männen visa sina egoistiska intressen fullständigt avklädda.

— Men ser ni inte bra mörkt på allting. Medge dock, att vi gått rätt betydligt framåt. Nu kan man ju resa på järnväg ensam till exempel, och som privatperson är man fri.

— För mig som inte var med förrän på nittioalet har det framsteget ingen betydelse. Jag har under min ungdom aldrig anat att man inte skulle kunna fara ensam på järnväg. Det gjorde jag redan vid nitton års ålder. Vid ett par och tjugo reste jag ensam i främmande land. Att vara fri och obunden som privatperson är för mig också en självklar sak, fastän jag på de senaste åren fått blicka rätt djupt in i mänsklig lumpenhet, så att den fria, vida horisonten från min ungdoms dagar känner jag icke längre omkring mig.

— Men det finns så många surrogat, så mycket som kan ersätta...

— Ingenting kan för mig ersätta rättvisan. Ingenting, ingen fördel kan försona mig med orättvisan. — Reaktionen har kommit. Vi måste ha röst-rätt...

Dörren till loggjan hade åter öppnats, och en spenslig, omkring trettioårig dam glidit in genom den och ordnade nu med en nervös, af tvänne ringar prydd hand en vilstol åt sig med kuddar och filtar.

— Ni talar, avbröt hon plötsligt och ivrigt, om rösträtt. Låt oss aldrig kräva något sådant! Ni har måhända talar om ämbeten. Låt oss aldrig begära det! — Låt oss aldrig sätta oss själva så lågt, att vi gå i vägen för männen!

— Den gamla, gamla visan, fru X., svarade den blonda i vilstolen. Skada att ni inte kom hit några minuter förut och fick höra hela vårt samtal.

— Skulle det vara gammalt! Ett nästan extatiskt uttryck spred sig över den unga fruns drag. Skulle det vara gammalt! Då följer ni bra litet med er tid. — Nej, detta är något aldeles nytt...

der av kronisk astma, det har hon gjort i många år, men ej behövt konstatera det, ty alltid orkade hon med barnens hem ändå. I verkligheten är hon icke arbetsförmögen utan arbetslös genom barnens gifte. Säkert kommer hon att göra en hel del nytta i det nya hemmet, men just genom att detta arbete uppskattas så lågt förhindrar icke arbetsförtjänstens storlek henne från att kunna räknas såsom berättigad till understöd.

Det är naturligtvis välvilja och barmhärtighet, som dikterat Kungl. pensionsstyrelsens cirkulär angående uppskattning av kvinnornas hemarbete, men om det i längden skall komma att gagna kvinnorna får framtiden utvisa.

Ur cirkulären anföras följande utdrag: Cirkulär 5 mom. 7. "Vid beräkning av inkomst skall såsom sådan icke upptagas värdet av det arbete med hushållsbestyr, som en familjemedlem utför i sitt eget hem för sin make och sina oförsörjda barn eller för sina invalida och medellösa föräldrar.

Utför däremot någon dylikt arbete för annan än nyssnämnda personer, bör värdet av sådant arbete uppskattas och beräknas såsom inkomst".

Cirkulär 6 mom. 1. "Ett mycket vanligt förekommande fall är, att en äldre person innebor hos någon anhörig, exempelvis en äldre kvinna hos en gift son och där utträttar en del hushållsgöromål, vilkas värde kan uppskattas till $\frac{1}{6}$ av värdet av full försörjning för kvinnan ifråga. Hon skulle då enligt ovanstående regel vara berättigad till understöd, därest övriga förutsättningar härför föreligga. Undersöker man fallet närmare, finner man måhända, att kvinnan i fråga själv är i behov av ganska mycken omvårdnad, och att besväret härmed är minst lika mycket värt som det arbete kvinnan utför. Hon kan under sådana förhållanden icke sägas hava nämnvärt bidragit till sin försörjning — — —"

Cirkulär 6 mom. 6. "Exempel. För en äldre kvinna, som bor hos sin gifte son och biträder i dennes hushåll samt där erhåller husrum och mat, torde värdet av dessa naturaförmåner, i den mån desamma kunna anses intjänta genom hennes arbete, upptagas som inkomst, exempelvis till 60 kr., varemot återstående naturaförmåner anses utgå på grund av försörjningsplikt och betraktas icke såsom inkomst. Bostadsförman upptages icke i sådana fall."

Av alla tre citaten framgår en benägenhet att sätta det ekonomiska värdet av "hushållsbestyr" mycket lågt. Härigenom kan understödet få utbetalas med högre belopp. Men må man icke glömma, att i samma mån man genom låg uppskattning av kvinnans arbete gör henne understödsberättigad, kommer hon i den blivande officiella statistiken att figurera som invalid utan att vara det, ty den som utför sitt arbete inom hemmet är icke arbetsförmögen. Hon är fattig, enär hennes arbete icke ger någon inkomst, eller hon är arbetslös, därför att hennes arbete icke är behövt; man måste instämma med pensionsnämnden, "det är synd om gumman". Genom att ge henne pension har man visserligen varit barmhärtig i ett speciellt fall, men man har icke gagnat kvinnorna, och hela systemet att undervärdera kvinnarbetet är till skada.

Kungl. pensionsstyrelsen har icke till nämnderna utsänt någon vägledning för hur mycket arbete en kvinna skall utföra för att anses hava intjänat de naturaförmåner hon åtnjuter. Har en person intjänat full försörjning genom sitt arbete, kan denna person icke komma i åtnjutande av pensionstillägg eller understöd, arbetsförmåga kan icke anses föreligga, men vilken arbetsprestation inom ett hem som berättigar till full försörjning, den frågan är ännu obesvarad.

En hälsning från norske kvinders fredsförbund.

Til Kvinderne verden over.

Norske Kvinders fredsförbund ønsker fra møtet idag — 19:de november i Nobelhuset — at sende kvinderne verden over sin hilsen.

Som borgere av et neutralt land, fjernt fra krigens herjinger, har vi likefuldt følelsen av den rædsel som følger i krigens spor.

I vor vanmagt til at yde hjælp kan vi kun uttale vor inderlige deltagelse i den sorg og lidelse som nu hjemsöker de krigførende staters folk.

Vi er forvisset om at de kvinder verden rundt, som staar i stadig samvirke, til fremme av store menneskeinteresser, i disse tider besjæles av ønsket om at faa roket ved den politik staterne imellem som fører til voldsavjødelse, og som vi nu ser saa sørgelige følger av.

Dogmet om krigens nødvendighet maa omstyrtes.

Den "legaliserte krig" som staar i den sterkeste motsætning til den etiske og intellektuelle høide, kulturlandene slægtled efter slægtled har kjæmpet sig op til, maa nu være moden til at vike for humane lovreger til fredelig avgjørelse av mellemfolkelige tvistemaal.

Ingensinde har *fredsarbeidet* været av den betydning og av den nødvendighet som i tiderne som kommer.

Drømmen om "en ny jord hvor retfærd bor" maa særlig vi kvinder søke virkeliggjort for de kommende slægter.

Vi sender eder da vor søsterlige hilsen med ønske om at denne for menneskeheten saa beskjæmmende krigstilstand snart maa avløses av fred og forlik i god forstaaelse nationerne imellem.

Kristiania i december 1914.

Randi Blehr
formand.

Cläre Mjösen
sekretær.

Intryck från en föredragsresa.

Så förhärskande som människors tankar och intressen upptagits av krig och politik kunde det ju varit att befara, att jordmännen i höst inte skulle visa sig gynnsam för något rösträttsarbete, ja, att man skulle velat skjuta alla kvinnosaksfrågor ifråga sig såsom något alltför "smått", kanske i dessa bistra tider rent av förgelseväckande.

Men tvärtom, årets stora händelser i inre och yttre avseenden synas blott ytterligare hava befäst rösträttskraven och fördjupat det stora flertalets hela syn på rösträttsfrågan. Och mången, som förut varit sorglös eller likgiltig eller hållit sig utanför rörelsen, har av omständigheterna tvungits att stanna, eftersinna och taga ställning i frågan. Men om än under dessa splitets, sällningens och självrövningens tider en och annan avfallit eller utträtt ur rösträttsleden, kan nog i det stora hela vinsterna täcka förlusterna. Och det torde inte vara uteslutet att kunna hoppas, att när det kommer till bokslutet på detta händelserika år, rösträttsleden kanske skola visa sig ha vunnit i numerärt, liksom de med all säkerhet ha vunnit i kvalitativt avseende.

I följd av sensommarens osäkra politiska förhållanden uppstodo vissa svårigheter att på landsbygden träffa förberedelser till några samhällskurser under hösten, varför man i stället beslöt omlägga verksamheten till enstaka föredrag och företrädesvis i rösträttsföreningarna.

Början gjordes med Kronobergs län, där fem olika rösträttsföreningar besöktes. Sedan ställdes färden till Örebro län, där föredrag höllos på tolv ställen, och slutligen till Älvsborgs län, där ävenledes tolv olika platser besöktes. Överallt ha föredragen omfattats med välvilja och så gott som överallt också med intresse och stor anslutning. Sammanlagt ha 2,491 personer bevisat föreläsningarna i de tre länen. På sådana platser, där rösträttsföreningar icke funnits, var publiken övervägande manlig — på ett ställe i Dalsland utgjordes den

L. K. P. R:s 12:e centralstyrelsemöte

äger rum i Stockholm fredagen den 8 och lördagen den 9 januari i Whitlockska samskolan, Eriksbergsgatan 8 B. De enskilda mötena till vilka endast centralstyrelsemedlemmar och suppleanter äga tillträde, börja båda dagarna kl. 10 f. m.

Fredagen den 8 januari kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m. anordnas i samma lokal s. k. *halven-skilt möte*, till vilket medlemmar av F. K. P. R. äga tillträde. Som diskussionsämnen på detta möte ha uppsatts:

1) Önskvärdheten av att anställa en resetalare, som, med början redan hösten 1915, genom föredrag, husagitation och skriftspridning bedriver agitation, särskilt i de län, vilkas 1916 valda landstingsmän skola under 1916 och 1917 välja ledamöter av Första kammaren. Förslagsställare: Stockholms F. K. P. R:s styrelse. Inledare: fru Elisabeth Wærn-Bugge.

2) Kvinnornas erfarenheter från nödhjälpsarbetet. Förslagsställare: V. U. Kortare anföranden av: fru Karin Fjällbäck-Holmgren, fröken Kerstin Hesselgren, fröken Hildur Öijer, fröken Naemi Uddenberg, fröken Elin Wahlquist, fru Elsa Perselli m. fl.

Centralstyrelsemötet avslutas lördagen den 9 januari kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m. med ett enkelt *samkväm* å Strand Hotell, Norra Blasieholmshamnen 9. Vid detta tillfälle kommer d:r Gulli Petrini att tala över ämnet "Kvinnorna och kriget" och fru Emilia Broomé över "Kvinnorna och freden". Efter föredragen tesupé. Biljetter till ett pris av kr. 1:75 lösas vid ingången. Anteckning till deltagande kan ske å Röst-rättsbyrå, Lästmakareg. 6. Alla medlemmar av F. K. P. R. äro välkomna.

Kommitterade för de Bergman-Österbergska samhällskurserna sammanträda söndagen den 11 januari i Whitlockska samskolan.

t. ex. af femtiofem män och sju kvinnor. En publik, som i tränga, små skolbankar stilla och tåligt lyssnade till två timslånga föredrag i rad, och som verkligen var ägnad ingiva en föreläsare den ivrigaste önskan att kunna lämna en så god behållning som åhörarna förtjänade.

Rösträttsföreningarna i allmänhet tycktes föra en ganska livaktig tillvaro. På åtskilliga platser såsom Växjö, Örebro, Askersund, Färgelanda och Trollhättan höllos efter föredragen angenäma samkväm med omväxlande underhållning. Den 12 dec. höll jag i Alingsås mitt sista föredrag under arbetsåret. Alingsås rösträttsförening hade anordnat en Luciafest, som gav en försmak av jul, jultrevnad och även — julfrid. Utpräglad höger och utpräglad vänster sammanträdde där i livliga resonemang och meningsutbyten, och utmärkte sig för en hänsyn och aktning för varandras åsikter, som inte allenast var tilltalande och angenäm, utan också anmärkningsvärd nog i dessa tider.

I ett som allt har höstens arbete varit tillfredsställande och, som jag tror, funnit väl så fördelaktig jordmän som kurserna under vårterminen. *Walborg Bergström.*

Kvinnorna och rusdrycksförbudet.

På initiativ av F. K. P. R. i Sundsvall hölls den 2 nov. ett stort kvinnomöte representerande, utom rösträttsföreningen, Vita bandet, K. F. U. K. och Socialdemokratiska kvinnoklubben, för att dryfta frågan om rusdrycksförbud under kristiden. Beslut fattades att söka få till stånd petitionslistor om rusdrycksförbud. Under tiden 6—20 nov. insamlades i Sundsvall med omnejd 5,315 namn. En deputation av samtliga ordförandena överlämnade petitionen till borgmästaren, som ställde sig välvillig till densamma. Magistraten har också beslutat tillstyrka önskemålet och överlämnat ärendet till kungl. befallningshavande, där det f. n. ligger under behandling.

Arbetet ute i landet.

Alingsås F. K. P. R. hade den 12 dec. årsmöte. Den förutvarande styrelsen omvaldes, förutom fru Sandin, som av sagt sig, och i vars ställe fröken Glassin nyvaldes. Fröken Walborg Bergström höll under aftonen föredrag över ämnet "Kvinnans ställning inom yrkena". (Föreläsningen i fråga ingick som led i Bergman-Österbergska samhällskurserna.) Under höstens lopp har föreningen anordnat tvänne föreläsningar om "Kvinnohygien". D:r Gärda Lidforss af Geijerstam, som med skäl kan betecknas som en af Sveriges ypperligaste föredragshållare, hade välvilligt ställt sin förmåga till disposition; föreläsningarna voro till trängsel besökta och bifallet livligt. Medlemmar av härvarande F. K. P. R. ha under året deltagit i det arbete, som inom samhället utförts till förmån för landstörmen och Röda korset.

Bollnäs F. K. P. R. hade den 13 december sitt årsmöte, som hölls i ordförandens, fru W. Hallenbergs bostad. Till ledamöter av styrelsen återvaldes fru W. Hallenberg ordf., fru S. Schultz v. ordf., fru N. Hamnstedt kassaförvaltare, samt nyvaldes fröken E. Stenbom sekr., och fröken A. Eriksson vice sekr. Till centralstyrelsemedlem återvaldes fru W. Hallenberg och till suppleant fru A. Helin samt till revisorer fru J. Wahlund och fröken M. Hallgren.

Filipstads F. K. P. R. hade den 2 dec. sammanträde, varvid de avgående centralstyrelsemedlemmarna omvaldes. Efteråt vidtog ett angenämt samkväm. Föreningen har sedan sept. månads början anordnat arbetsaftnar till förmån för landstörmen, varvid förfärdigats diverse underkläder av bomulls- och yllytyg, strumpor, halsdukar, muddar m. m. Medel till hitills utförda arbeten ha erhållits genom insamling bland allmänheten. Arbetet kommer att återupptagas på nyåret efter något förändrade grunder.

Hörs F. K. P. R. firade den 6 dec. ett-årsfest å teatersalongen. Författarinnan fröken Ellen Wester från Lund höll ett intressant föredrag över ämnet: "Vad som är lätt och vad som är svårt, då kvinnorna taga del i samhällsarbetet", vilket mötogs med stort bifall. Talarinnan berörde härvid särskilt det arbete som i dessa tider kommer på kvinnornas lott. Salen var för tillfället prydd med svenska flaggan, rösträttsflaggor m. m. Efter föredraget hölls ordinarie möte, varvid bl. a. förekom val av styrelse. Till ordf. valdes fru Anna Lindström, vice ordf. fru Ester Nilsson, sekr. fröken Johanna Andersson, vice sekr. fröken Ellen Hovander, kassaförv. fröken Maria Månsson. Revisorer blevo fru Betty Jakobsson och fröken Hanna Andersson; suppleanter fru Ingrid Nilsson och fröken Emma Jönsson. Till centralstyrelsemedlem utsågs fru Anna Lindström med fru Augusta Hovander som suppleant. Föreningen ökades med nya medlemmar och det angenäma mötet avslutades med samkväm.

Luleå F. K. P. R. hade ordinarie höstsammanträde den 23 nov. Därvid omvaldes till ordförande och centralstyrelsemedlem fröken Märta Bucht. Övriga styrelsemedlemmar omvaldes likaledes. Ordföranden höll ett intressant anförande över ämnet "Kvinnorna och världskriget", och sekreteraren redogjorde för vår rösträttsfrågas läge just nu. Fru Julia Fernlund avgav berättelse om hur föreningens skollovskoloni haft det under sommaren. 18 barn hade beretts tillfälle att vistas på landet i sex veckor. Till sist höll fru Ellen Vleugel ett av utomordentlig entusiasm buret och med största uppmärksamhet åhört föredrag om en dansk kvinnas livsgärning, nämligen Kvindelig Læseforening i Köpenhamn och fröken Sophie Alberti. Mötet var talrikt besökt, och till den genomgående entusiastiska stämning, som präglade detsamma, bidrog i hög grad, utom det utmärkte föredraget, den vackra musik, violin och piano, samt sång, som utfördes av några föreningsmedlemmar.

Söderköpings F. K. P. R. höll den 18 november ordinarie möte, varvid styrelseval förrättades. Till medlemmar i styrelsen valdes fru Malla Grönlund, ordf., fru Märta Hellström, fru Agnes Karlsson samt fröken Bea Valgren och fröken Virginia Qviberg. Styrelsesuppleanter blevo fröken Sigrid Viking och fröken Agnes Herbert. Till revisorer utsågs fröken Lisa Svensson och fröken Ebba Möllerberg med fru Alma Sandborg och fru Edit Arvidsson som suppleanter. Till centralstyrelsemedlem valdes fru Malla Grönlund med fröken Virginia Qviberg som suppleant. Efter förhandlingarna redogjorde fröken Qviberg för det Nordi-

Rösträtt för Kvinnor 1915.

Rösträtt för Kvinnor inbjuder härmed till prenumeration för ett nytt år, under förhoppning om att den framgångsrika tidningen hittills fått röna och det intresse varmed den omfattats alljämt och från allt vidare kretsar måtte komma den till del.

Det år, som nyss förrunnit, kommer att beteckna ett mörkt blad i historiens bok, och det våldets triumftåg, som satt folken i harnesk mot varandra och som för en tid undertryckt intresset för alla sociala reformer, har även fört det med sig, att kvinnornas rösträttsfråga skjutits i bakgrunden. Så mycket större krav ställs på oss att under denna övergångsperiod enigt hålla samman i avvaktan på ljusare tider.

Rösträtt för Kvinnor är det sammanhållande elementet, medlet som kan bringa de över hela landet spridda föreningarna i kontakt med varandra och uppehålla det intresse hos den enskilda, som under tider av mörker och motgång, så lätt kan brista. Den som i avlägsna landsändar pinsamt förnimmar sin egen isolering och ensamhet, kommer genom vår tidning att känna samhörigheten med alla dem som arbetar runt om i världen och mottaga ständigt nya impulser från de rösträttsfrågor, vilka i tidningens spalter genom en mängd beaktansvärda artiklar och inlägg, dels blotta missförhållandena i samhället och lagstiftningen, dels mana till oavbruten kamp för det rättfärdighetsmål kvinnorna satt sig före.

För var och en måste det stå klart att ett organ för vår rörelse är nödvändigt och att varje enskild medlem bör göra sitt till för att stödja tidningen och betrygga dess framtid. Priset är satt så lågt att det knappast för någon behöver betyda en alltför stor ekonomisk uppoffring, och den som blivit medveten om den solidaritetens lag, som nu råder bland kvinnorna, måste känna det som en bjudande plikt att bidra till denna samverkan för ett medel, som i första hand är ägnat att sprida upplysning.

Förutom artiklar och inlägg som speciellt beröra rösträttsfrågan och kvin-

nofrågor i allmänhet, ha i Rösträtt för Kvinnors spalter under det gångna året även förekommit värdefulla skönlitterära bidrag från våra förnämsta författare, bland vilka vi särskilt nämna: **Jane Gernandt-Claine, Anna Lenah Elgström, Else Kleen (Gwen), K. G. Ossian-Nilsson, Anna Maria Roos, Marika Stjernstedt och Elin Wägner.**

Frida Landsort inledde årets första nummer med en stämningsfull dikt, professor **O. E. Lindbergs** artikelserie *Kvinnan i 1001 natt* har vunnit livligt intresse och kåserande och novellistiska bidrag jämte recensioner ha lämnats av bland andra: **Elsa Alkman, Elin Brandell (Regan), Frigga Carlberg, Amalia Fahlstedt, Gurli Hertzman-Ericson, Elisabeth Krey, Gustava Svanström, A. Symonds Ohlin och Ellen Wester.**

Att tidningen även inom dagspressen vunnit beaktande, därom vittna de talrika utdrag, stundom hela artiklar, från Rösträtt för Kvinnor, som de dagliga tidningarna i stor utsträckning infört i sina spalter.

I förlitan på det värdefulla biståndet av alla dem som hittills lämnat sin medverkan skall det allt framgent bli redaktionens strävan att i vidsträcktaste mån söka fylla de krav som dess läsekrets har rättighet att ställa på den svenska kvinnorösträttsrörelsens organ.

Rösträtt för Kvinnor utkommer med 24 nummer om året, den 1 och 15:de i varje månad. Prenumerationspriset, postarvodet inberäknat, är endast 1 krona. Prenumeration äger rum antingen direkt genom posten eller genom rösträttsföreningarna, i vilket senare fall prenumeranten äger att ifylla den blankett som för detta ändamål finnes införd i de båda sista årsnumren av Rösträtt för Kvinnor för 1914. I utlandet bosatta prenumeranter kunna även erhålla tidningen mot insändande av kr. 1:75 i postanvisning till expeditionen, Lästmakaregatan 6, Stockholm. Lösnummer 5 öre.

Redaktionen.

redogjorde för sommarens uppvaktning för statsministern, och ordf. höll föredrag om "F. K. P. R:s plikt i allvarstider". Genom frivilliga bidrag vid sammanträdet gjordes insamling för prenumeration å ett antal exemplar av Rösträtt för Kvinnor, avsedda att gratis utdelas bland icke prenumererande föreningsmedlemmar. 200 exemplar av "Kortfattad ledning för kvinnornas deltagande i de kommunala valen" ha inköpts i och för gratisutdelning. — Den 9 nov. hölls å stadshussalongen inför en talrik publik föredrag om "Samhällets barnavård" av fröken Bergström (Bergman-Österbergiska kurserna). Anmälan har gjorts att under vårterminen få samma kurser hit förlagda.

Ystads F. K. P. R. valde vid november-sammanträdet till ordf. och centralstyrelsemedlem fru Maja Strandberg med fru Judith Winther som suppleant. Även den övriga styrelsen omvaldes. Fru M. Strandberg inledde därefter en diskussion om stadsfullmäktigvalet i dec., och föreningen beslöt utsända cirkulär till alla röstberättigade kvinnor i staden med uppmaning att vid stadsfullmäktigvalet använda sin rösträtt. I januari kommer en kurs i samhällslära att anordnas, såvida tillräckligt antal intresserade anmäla sig. Kursen kommer att omfatta ett 10-tal föreläsningar och hållas med en föreläsning i veckan. Föreningen beslöt även att prenumerera på ett 30-tal exemplar av Rösträtt för Kvinnor för att tillställas intresserade personer. Efter mötet samlades medlemmarna till samkväm, varunder sång och musik utfördes av föreningsmedlemmar.

Atvidabergs F. K. P. R. har under hösten haft tvänne möten. Det första den 12 okt. på inbjudan av fru Zelma Skogh, till villa Solliden, vilket lockade ett stort antal medlemmar. Den avgående styrelsen omvaldes med acklamation, och i fru Hilma Almgrens ställe invaldes fru Anna Häggström. Efter uppläsning av olika referat rörande riksdagens behandling av kvinnornas rösträttsfråga, upptogs prenumeration å sista kvartalet av Rösträtt för Kvinnor. — Den 25 nov. samlades F. K. P. R. till sammanträde i skollärare och fru Olgers våning, Gamla skolan. Föredrag hölls av fröken Ester Röhl, vari hon redogjorde för kvinnornas rösträttsfrågas öden under de olika riksdagarna. Det intressanta och fängslade föredraget åhördes med livligt intresse. Efter föredragets slut öppnades en mycket livlig diskussion. Nya medlemmar ingingo i föreningen, och flera prenumeranter å Rösträtt för Kvinnor anmälde sig. Stämningen var den allra bästa, och samkvämet upplöstes med önskan om ett extra möte i januari, och fick man löfte om att även då samlas i ett privat hem.

Brevkort från Vetlanda.

Alltsedan vi första gången hörde talas om den Bergman-Österbergiska donationen, har vår lilla förening funderat på, om icke också Vetlanda skulle kunna få åtnjuta förmånen av dessa samhällskurser, vartill donationen är avsedd. Vid länsförbundets årsmöte i februari framställdes även ombudet en sådan förfrågan och fick då till svar, att både V. U. och länsförbundets ordförande redan tänkt på att låta oss komma i åtanke till hösten. Kom sedan detta förskräckliga krig, som åtminstone i början förklarade alla och allt arbete för vår förening. Man frågade sig, om det var lönt att arbeta för något ideellt. Huru underligt det än låter, har man sedan något vant sig vid tanken, att kriget rasar ej långt ifrån oss, och man har återfått något av sin handlingskraft.

I början av november månad hade vi den stora tillfredsställelsen att få välkomna och mottaga den för Jönköpings län utsedda föreläsarinnan fröken Emma Aulin, som den 8, 9, 10 och 11 nov. här höll en serie föreläsningar över ämnena "Statens organisation och förvaltning, Äktenskapslagstiftningen, Fattigvårds- och barnavårdslagstiftningen samt Folkpensioneringen". Föreläsningarna voro anordnade i godtemplarlokalen och talrikt besökta. Tillsammans minst 400 personer åhördes desamma och visade sitt intresse genom en andäktig tystnad under föredragen och till slut genom

Advokattfirman ÅKERBERG och SCHRÖDER
Luntmakaregatan 7 (hörnet av Kungsg.) Stockholm.

FAMILJERÄTT

(Arvs- och Äktenskapsrätter, Boskiltnader Testamenten) samt övriga juridiska uppdrag.
FERM EXPEDITION. MODERAT ARVODE.

ska kvinnomötet i Köpenhamn. Därefter intogs gemensam supé, varpå fru Ugland-Andersson talade om Kvinnornas insats i fredsarbetet. Nya medlemmar ingingo i föreningen.

Södertälje F. K. P. R. hade onsdagen den 9 dec. ett ganska väl besökt möte i godtemplarlokalen under fru Maria Dehns ordförandeskap. Över ämnet "Kvinnorna och kriget" talade fru Gurli Hertzman-Ericson på ett varmhjärtat och klarseende sätt, och föredraget belönades med livligt bifall. Valet av centralstyrelsemedlem utföll så, att fru M. Dehn ingick i fröken M. Hallströms ställe, emedan fröken Hallström, som i fyra år innehaft uppdraget, nu av sagt sig desamma. Till suppleant utsågs ombudet i Järnaflialen, fru S. Le Moine. Sedan frågan om resekostnadsfördelningen samt några andra viktiga frågor behandlats, beslöt styrelsen att i januari eller början av februari anordna ett möte.

Sölvesborgs F. K. P. R. hade den 26 nov. sitt ordinarie novembermöte. Därvid omvaldes till ordf. folkskollärarinnan Ebba Hultqvist och till v. ordf. fru Agnes Mölander och till sekr. fröken Anna Jönsson. Övriga styrelseledamöter blevo fröken Kristina Skarp och fröken Anna Malmberg. Till centralstyrelsemedlem omvaldes likaledes fröken Hultqvist med fröken Skarp som suppleant. Till revisorer utsågos fröken Ellen Fletcher och fröken Maria Lundqvist med fröken Maria Bildt och Mary Almström till suppleanter. Till förmån för Kvinnornas uppbåd hade föreningen anordnat ett festligt samkväm. Efter supén uppfördes Frigga Carlbergs dramatiska bagatell "När begreppen klarna" och sedan en serie biografbilder förevisats, deklamerade fröken Jönsson ett par dikter av Heidenstam. Fröken Heldt sjöng känsligt och vackert en del sånger, ackompanjerad av fru Almström. Föreningen beslöt att på allt sätt stödja och hjälpa det nybildade Kvinnornas uppbåd samt överlämnade till detsamma 100 kr.

Torshälla F. K. P. R:s ordinarie höst-sammanträde ägde rum den 26 nov. Till medlem i centralstyrelsen omvaldes ordföranden, fru Frida Grönberg med fröken Maria Carell som suppleant, varefter centralstyrelsens förfrågan angående resekostnadsersättning för nästkommande årsmöte avhandlades. Man beslöt tillstyrka förut försöksvis tillämpade resekostnadsfördelning. Härpå upplästes Elisabeth Wærn-Bugges artikel "Kvinnornas skuld", som vann medlemmarnas gillande. Mötet präglades av kamratlig andräkt och trevnad. För det samhällsliga hjälparbete, som under den nuvarande kristiden bedrivits av kvinnor över hela landet, har avdelningen för Röda korsets kvinnoförening i Torshälla gått i spetsen. De båda föreningarnas — Röda korset och F. K. P. R. — avdelningar härstädes räknas emellertid en del gemensamma medlemmar.

Trands F. K. P. R. höll den 18 nov. årsmöte. Års- och revisionsberättelserna föredrogs. Sedan ansvarsfrihet beviljats, valdes till styrelse fil. mag. Ebba Wichman ordf., fru Ella Mebius v. ordf., fru Josefine Lundblad sekr., fröken Berta Beckman v. sekr., fru Emma Andersson kassör, och till suppleanter fru Tora Sundstedt och fröken Elin Säll. Revisorer blevo fru Emy Sandberg och fröken Ella Scheutz. Till centralstyrelsemedlem valdes fröken Ebba Wichman med fru J. Lundblad till suppleant. Föreningen beslutade att på grund av kristiden söka bispringa nödlidande familjer genom anordnande av arbetsaftnar. I föreningen inträdde 4 nya medlemmar.

Valdemarsviks F. K. P. R. hade söndagen den 13 december årsmöte. Till styrelse valdes fru Anna Kinnander ordf., fröken Astrid Eriksson v. ordf., fröken Maria Fogelqvist sekr., fröken Sigrid Lundberg kassör. Revisorer blevo fru E. Pettersson och fröken I. Hagson. Till centralstyrelsemedlem omvaldes fröken Helfrid Beckman med fröken Hilda Pettersson till suppleant. Under mötet redogjordes för arbetet inom Kvinnornas uppbåd. Då samhället varit synnerligen lyckligt lottat i fråga om god arbetstillgång, hade Uppbådet ej mycket tagits i anspråk. Deras arbete hade varit att för arméns och landstormens räkning tillverka och iordninggöra fotvårdsartiklar. Till vintern beslöt att arbeta för landstormens beklädnad. Under mötet höll en av medlemmarna ett kort föredrag samt förelästes ur "Hertha", hur de engelska kvinnorna organisera sitt hjälparbete. För att sammanhålla och intressera medlemmarna beslöt mötet att på nyåret anordna ett samkväm med föredrag över något aktuellt ämne.

Vaxholms F. K. P. R. hade den 26 nov. halvårsmöte, varvid styrelse för 1915 ut-

sågs. Härtill omvaldes fru Alma Lénström, ordf., friherrinnan Wrangel, v. ordf., fröken Edith Karlsson sekr., fröken Maria Andersson v. sekr. och fru Ebba Skoglund kassaförvaltare. Revisorer blevo fröken Berta Fredriksson och fröken Signe Lindahl med fröken Linda Andersson och fru E. Regnell som suppleanter. Till centralstyrelsemedlem utsågs fru Alma Lénström med fröken Edith Karlsson som suppleant.

För att sprida Rösträtt för Kvinnor beslöt föreningen att för år 1915 prenumerera på några exemplar. Desutom tillsattes en särskild kommitté, som fick i uppdrag att samla prenumeranter för nästkommande år. Även i år beslöt föreningen att vid jultiden ha en fest för de gamla i Vaxholm. Mötet avslutades med tesupé.

Vetlanda F. K. P. R. hade den 19 nov. sitt årsmöte, då val för nästa år förrättades. Den gamla styrelsen omvaldes enhälligt. Till centralstyrelsemedlem utsågs fru Anna Nylén och till suppleant fröken Agnes Pettersson. Vidare beslöt att bilda en arbetsförening som skulle börja sin verksamhet i januari månad. Medlemmarna hade infunnit sig talrikt och en angenäm stämning rådde.

Visby F. K. P. R. hade den 5 november sitt årsmöte i Högre flickskolans lokal. Därvid omvaldes den avgående styrelsen samt centralstyrelsemedlem jämte suppleant. Till revisorer valdes fru Gerda Ti-

gerhielm och fröken Louise Westberg. Ordföranden redogjorde för rösträttsfrågans ställning under år 1914, särskilt dess behandling i riksdagen samt opinionsyttringens överlämnande till statsministern. Det innehållsrika föredraget, som alltigenom präglades av värme, klarhet och övertygelse, belönades med livliga applåder. Sång utfördes på ett särdeles anslående sätt av fröken Ingeborg Möller med ackompanjering av fröken Maja Klintberg, och det hela avslutades med ett enkelt samkväm, präglad av den angenämaste stämning.

Västerås' F. K. P. R. hade den 14 dec. anordnat Luciaafton för sina medlemmar. Lucia, i sin vackra ljuskran och vita dräkt, läste upp verser och bjöd omkring julkakor och bröd till kaffet. Sedan omväxlade kvällen med sång samt föredrag av skolföreståndarinnan fröken Löfgren om Hedvig Ch. Nordenflycht, som fröken Löfgren med rätta benämnde "vår första kvinnosaks kvinna". Hela aftonen präglades av den hemtrevligaste stämning, och medlemmarna, som under föredraget arbetade med sina handarbeten, kommo överens om att under nästa år anordna flera dylika arbetsaftnar med högläsning eller föredrag. Många antecknade sig även till prenumeration å vår präktiga tidning.

Växjö F. K. P. R. hade sitt höstsammanträde fredagen den 27 nov. Den avgående styrelsen omvaldes. Fröken M. von Friesen

P. A. Collijns

Extra Prima
o. Prima
Bomullslärf.
Marknadens
bästa
kvalitéer.



(A. F. 1448)

PLATS

kunna nu genast några driftiga damer erhålla inom Stockholms stad med omnejd, och äga de företräde, som hava vana att besöka privatpersoner. Svar till "Provisionsförskott pr vecka", Svenska Telegrambyråns Annonssavdelning, Stockholm, f. v. b.

intensiva applåder. Båda platstidningarna uttalade sig mycket sympatiskt, och en av dem intog föredragen in extenso. Föreläsningarna förtjänade också allt erkännande så på samma gång populära, lättfattliga och grundligt genomtänkta som de voro. Vi tro också, att de ha varit till stor nytta. I vår förening ingingo nya medlemmar, och hela föreningen har känt sig stärkt och uppmuntrad på samma gång det varit ett stort nöje att närmare få lära känna en så älskvärd och sympatisk personlighet som fröken Aulin. Vi be till sist att få till V. U. framföra vårt allra varmaste tack för dessa samhällskurser. *Anna Nylén.*

Mot arbetslösheten bland kvinnorna.

Fru Emilia Broomé hade i Stockholms stadsfullmäktige motionerat om ett anslag av 5,000 kr. för månaderna december 1914—februari 1915 till Stockholms arbetslöshetskommitté för understödjande av sådana filantropiska institutioner, vilkas strävan är att bereda arbetstillfällen särskilt för kvinnor. Motionen bifölls utan debatt.

Anna Shaw

har i den amerikanska tidskriften Metropolitan påbörjat sin självbiografi, vilken helt säkert blir av stort intresse. Dr Shaw har levat ett händelserikt liv, och hon kan konsten att berätta.

Flykten från Antwerpen

är namnet på ett häfte, som utkommit på Albert Bonniers förlag efter samma idé som Selma Lagerlöfs julbrev. En belgisk journalist, Magda Peeters, skildrar häri sin flykt från det ödelagda landet, och i målande, men ändå försynta ord, skildrar hon de fasor och lidanden som övergått hennes olyckliga folk. Det lilla häftet, som kostar 1 kr., är smakfullt utstyrt och försett med illustrationer, och då det säljes till förmån för de nödlidande belgierna, får man hoppas att åtgången blir livlig. Brevet tillhandahålles i alla boklädor samt å insamlingens expedition, Tunnelgatan 19 B., Stockholm.

Rösträtt för Kvinnors

första nummer för 1915 innehåller bl. a.:

- Nyårsklockornas bud.
- Då Svenska akademien portar öppnades. Av Gurlu Hertzman-Ericson.
- S. A. Fries. In memoriam.
- Lydia Wahlström: Gustavianska studier. Rec. av Hilma Borelius.
- Elin Wagner: Mannen och körsbären. Rec. av Gerda Hellberg.
- Pensionsförsäkringslagen i tillämpning. Av Anna Åbergsson.
- Tre stämmor. Av Kerstin Hård af Segerstad.

KLARA EXPRESSBYRÅ

(Innehavare: C. A. Rydberg)

Stora Vattugatan 11

Ombesörjer packningar o. flyttningar såväl inom huvudstaden som till o. från landsorten. Transporterar planor, res- o. fraktkods. Befordrar brev o. paket m. m. Ombesörjer förtullningar.

OBS! Förstklassig sjukbår och sjukstol. **OBS!**

Full garanti för anförtrodda uppdrag. Mångårig praktik.

Dan och pålitlig personal.

Telefoner till byrån: Riks 6667, Allm. 6292. Telefoner till bostaden: Riks Huddinge 57, Allm. Huddinge 95.

AFFÄRSREGISTER

Riks. Tel. 11015
Allm. Tel. 11718

Stockholms Inkasseringbyrå
Stockholm.

Expeditionstid 10-4

Borildarebansgatan 17

Juridiska uppdrag.
Soliditetsupplysningar.
Placering av prima in-teckningar.
Försäkringar alla slag.

INKASSO-TAXA: 1 procent (minimum Kr. 1:—) jämte porton och direkta utgifter, när laga åtgärder icke behöva vidtagas.

Husvarna

Symaskiner

Äro helt och hållet tillverkade inom landet, kunna i aiseende på konstruktion, hållbarhet samt lätt och tyg gång icke blott mäta sig med utan öfverträffa äfven de bästa utländska samt äro oomtvistigen billiga i förhållande till sin kvalitet.

OBS!
Förmånliga afbetalningsvillkor.

KARL ERIKSSON

KLARABERGSGATAN 40, 1 tr., (Hiss)

1:a klass Herr- & Damskrädderi

Gentlemans taylor.
Tailleur pour dames.
Dräkter och kappor
senaste pariserstil fr.
kr. 60:— utföres
under full garanti.

Allm. Tel. 236 05 Riks Tel. Norr 507

Stockholms Ritkontor

rekommenderar sina i alla prislägen smakfulla och vackra handarbeten. Ritningar till broderier för klädningar utföres i extra vackra mönster.
Huvudaffär: DROTTNINGGATAN 30.

Filialer: Humlegårdsgatan 11, S:t Paulsgatan 1, Upplandsgatan 34.

Stockholms Blusbasar

81 A DROTTNINGGATAN
Ständigt lager av: Dambulusar i alla prislägen. Största sortiment av strandkrokar. (Beställningar äfven efter mått.) Klädningar och dräkter på beställning.
Tyger på lager. Allm. Tel. 148 78.

SKODON

köpas ovillkorligen fördelaktigast hos

Fabrikslagret RECORD

52 Gamla Kungsholmsbrogatan 32 — Stockholm.

Hyg. Ansiktsbehandling

med elektr. vibration och ljusbad, borttagande av finnar, pormask, fräcknar. Misspyrdande hår med elektrolyse. Fotbehandling. Röda händer behandlas. Manicure.
Adèle Elmén,
48 Upplandsgatan, 1 tr.
R. V. 824, Allm. 28091.

Bad-Caféet

Malmorgsgatan 3

Rekommenderar sina goda frukostar, middagar och supéer till moderata priser.

A. T. 9774. Vördsamt Ch. Skoglund.

Obs. Syster Frideborgs Sjuksköterskebyrå Även Sjukhem

R. t. Vasa 99. Kungstensg. 22, 1 tr. A. t. 286 72.

Damhattar

såväl eleganta som enklare, Barn- och Konfirmationshattar (fina och billiga), sorghattar och sorgartiklar alltid på lager. Vinterhattar realiseras. Götgatan 20, 1 tr., Stockholm, f. d. Stortorget 3, 1 tr.

Anna Lindgrens HEMBAGERI

Gamla Stockholmsgatan 11, Södertälje
Rekommenderas.
Södertälje Allm. Tel. 674.

Ivar Grönqvist

HERR- & DAMSKRÄDDERI

Ostermalmagatan 25-27 (Hemgården). Allm. tel. 260 02

Utför beställningar och reparationer av alla sorters Herr- och Damkläder till billiga priser.
Beställningar utföres äfven när tyg tillsläppes.

Emma Hagelins Syatelier

för finare såväl som enklare klädningar och blusar.
Hornsgatan 45, 2 tr.
Allm. Tel. 1774. Hiss.

E. H. Karlssons BEGRAFNINGSBYRÅ

29 Klara N. Kyrkogata (2:dra huset fr. Kungsg.) ombesörjer begravningar. Order från landsorten expedieras skyndsamt. A. T. 8409. Riks N. 709.

Vaxholms Hotell

rekommenderas, inackordering mottages.

Vördsammast AUGUSTA KARLSSON.

Rättegångar

bouppteckningar, arvstvister, boskillnad, äktenskapsförord, lösöre köp, testamente, skilsmässor, barnuppfostringsmål, inkasseringar m. m. utföres fort o. billigt av

VARMLANDS ADVOKAT-INKASSOBYRÅ
R. T. 8712. Götgatan 33, III tr. A. T. Br. 2900
Skriftliga förfrågningar besvaras omgående.

SKÅNSK MAT

Pensionat Malmgren

Olovsgatan 3, 2 tr.

God och billig hel- och måltidsinackordering på kortare eller längre tid. Allm. Tel. 142 56.

Skånsk Fru.

Hulda Johansson

Rydsbo, Landsvägen 18, 1 tr., Sundbyberg
mitt för Apoteket

emottager såväl finare som enklare sömnad såsom klädningar, blusar, promenaddräkter, ulstrar o. barnkläder.
Allm. Tel. Sundbyberg 898.

Ovanligt billiga priser!

Till och med den 1 Juni. Från 2 kr. pr duss.

Ny modern fotograf-salong **KRONAN** har i dagarna öppnats i Folkungagatan 12 A, 1 tr. Vålgjort arbete, prima material och reel behandling utlovas. Förstoringar billigt!

Damhattar

pressas, tvätas. Tagel- och flät. hattar sys om efter nyaste modeller. Panamahattar tvättas omsorgsfullt. Kom i tid.
HATTFABRIKEN

Klara Östra Kyrkogata 5, 1 tr.

Barnmorskan

Karin Kindvall

Roslagsgatan 20, Stockholm.

Emottager patienter i sitt hem. Trevliga enskilda rum med elektr. ljus. God omsorgsfull vård.

Rikstel. Vasa 464. Allm. Tel. 224 45.

DAMERNAS

speciella uppslagsbok, oumbärlig för alla åldrar, erhålles då Kr. 1.30 insändes i postanvisning till

SVENSKA BOKEXPEDITIONEN
STOCKHOLM C.

DAMER! SEN HIT!

Fru Östman-Kaldén öppnar den 1:sta Sept. i sitt hem, Frejg. 21 III tr., tillklippnings- och approvningabyrå för allt vad till barn- och damkläder hör. För damer som vilja se sina kläder själva eller som använda sig av hemsömmerskor bör byrån bli till verklig nytta. Byrån är öppen alla dagar med undantag av Lörd. från 10 f. m. till 8 e. m., dessutom Tisd. och Fred. mellan 7-9 e. m.
Vidare upplysningar pr Telefon Allm. 10131.

EDLA SEVERINS SYATELIER

för finare klädningar och blusar.

Hornsgatan N:o 26, 2 tr. t. v.

Allm. Tel. Söder 53 43. STOCKHOLM.

Låt sy Edra Klädningar och Blusliv

hos fru "SVENNINGS" Syateljé

1 B Döbelngatan, Stockholm. Allm. tel. Br. 46 52.

OBS!!! Mångårig praktik hos Nordiska Kompaniet och Sidenhuset

Frida Janssons HEMBAGERI

14 Kommandörsgatan 14

Beställningar & tårter och Namnsdagskakor emottagas.
Allm. Telefon 29 81.

Damgarderoben

48 Upplandsgatan 48

ALLM. TEL. 287 25 — STOCKHOLM

REKOMMENDERAS.

Blusbasaren "SVEA"

57 Karlbergsgatan 57 (hörnet av Vikingagatan).

Allm. Telefon Vasa 88 60.

Beställningar & finare och enklare klädningar och blusar.

Förstklassigt arbete garanteras

Ring upp Iexpressen

KÄRL MOBERG

26 Jakobsbergsgatan 26, Stockholm. Rikstelefon 67 48.

Sthlms Telefon 65 03, 116 86

vid behov av

llbud, Transporter, Emballeringar, Flyttningar och Magasinering.

Fröken Bjurholms

Privata Förlossningshem,

Norrullsg. 37, III tr., h., Stockholm. God inack. och vård. Tyst och ogererat. Läkare, specialist.

Allm. Tel. Vasa 2715. Riks Tel. Vasa 416.

Hantverksskolan för Blinda Kvinnor

STOCKHOLM

Klara Östra Kyrkogata 3. Allm. Telefon 211 87.

Tillverkar alla slags korgarbeten. Rotingsfätning. Billigt och starkt garanteras.

BLOMKRUKOR

köpas bäst och billigast hos

I. M. MALMGREN

Allm. Telefon 558. Södertälje.

1:sta Klass Damskrädderi.

Garanteras välgjort och välsittande arbete till moderat pris.

MATH. PETERSSONS DAMSKRÄDDERI

48 STUREGATAN 48. Allm. Tel. 193 14.

Bada

Elektr. Ljusbad, Massagebad, Varmbad, Halvbad

4 Södermalmstorg 4.

2 tr. (Hiss.) Allm. Tel. 15 47.

Vid behov anlita

Nycterhetsvännernas

Expressbyrå, Kocksgat. 37

(Hörnet av Nytorosg. och Kocksg.)

Allm. Tel. 33 30. Rikst. 97 06.

VAR OCH HUR?

Grevturegatan 24 B

RÅDEFRÅGNINGSBYRÅ

Affärsförmedlingar, uthyrningar m. m.

Juridiskt biträde lämnas.

R. T. 126 80. Anna M. Rettig A. T. 181 54.

Lotten Janssons

Hem- och Finbageri

20 B GREFTUREGATAN 20 B

Allm. Tel. 183 59.

Obs! Endast första klass ingredienser. Alla slags Kakor och Tårter på beställning.

Juridiska Inkasso- & Advokatbyrå

Mästersamuelsg. 37, Stockholm. Effektivaste

Inkasseringbyrå. Rättegångar, soliditetsupplysningar, boutredningar, skilsmässor och alla juridiska uppdrag. Billigt o. punktligt. R. t. 11 05 A. t. Br. 85 15.

Stockholm. Ivar Haggströms Boktryckeri A. B., 1915.